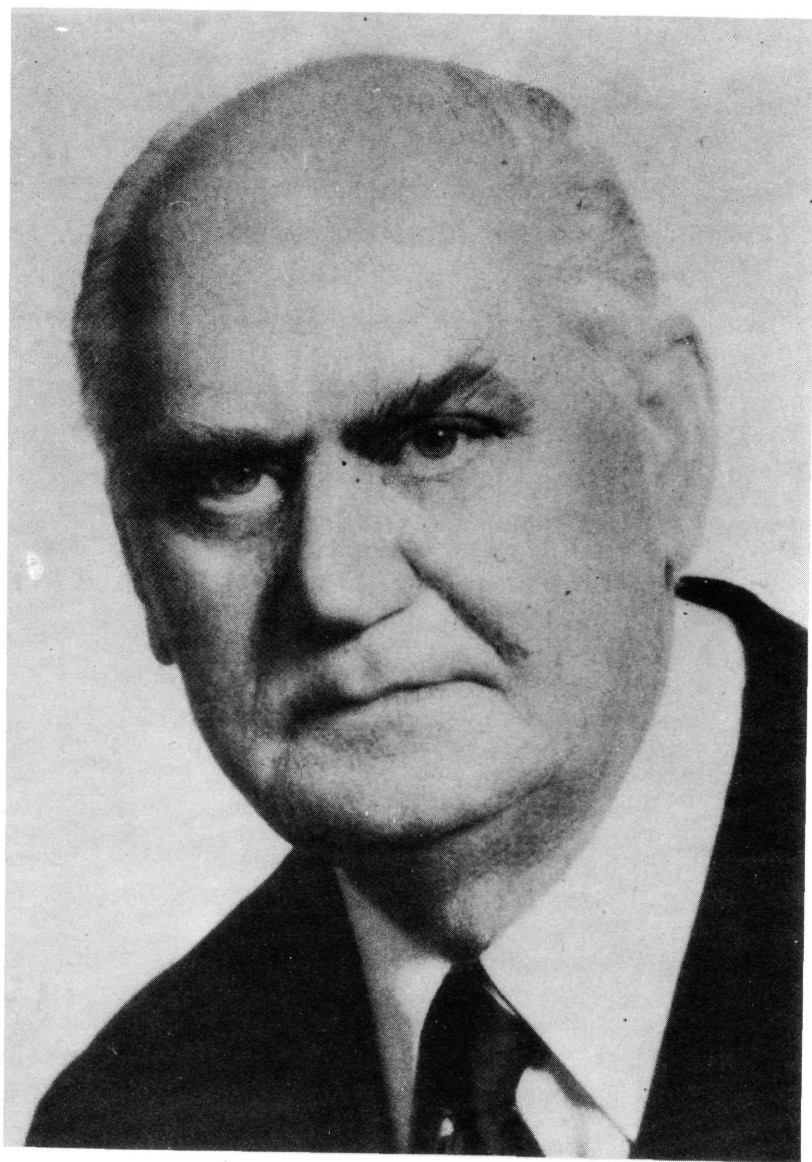


ANTON KURIR

(1909—1988)

U svibnju godine 1988. preminuo je u Beču dopisni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti redoviti profesor dipl. ing. dr. Anton Kurir. Rođen je 8. listopada 1909. god. u Dubrovniku u građanskoj obitelji, gdje je završio pučku školu i realnu gimnaziju. Želja oca je bila da mu sin bude pravnik, ali kako je majka držala malu bojadisaonicu svile, došao je dječak preko dudova svilca u prvi kontakt s entomologijom. U Zagreb je doduše pošao studirati pravo, ali ga brzo napušta, pa nakon što za kaznu radi godinu dana u financijskom uredu u Dubrovniku, odslužuje vojni rok pa se nakon toga upisuje u Zagrebu na Poljoprivredno-šumarski fakultet. Nakon apsolviranja osjeća potrebu za dopunjavanjem znanja iz zoologije ali i želju za produžavanjem studentskog života sa svim njegovim ugodnostima i manama, pa se upisuje na Filozofski fakultet u Zagrebu. Da bi namaknuo nešto potrebnih sredstava, zapošljava se u redakciji jednih novina, osjećajući kasnije da mu je taj »žurnalistički diletantizam« pridonio formiranju zbijenih rečenica u znanstvenim publikacijama. Istodobno volontira u Institutu za entomologiju Poljoprivredno-šumarskog fakulteta i počinje s uvođenjem u znanstveni rad kod novog agilnog upravitelja Zavoda, docenta dr. Božidara Hergule, te nakon diplomiranja god. 1938. postaje asistent Zavoda i ostaje u njem do 1942. godine.

No, kao da mu sreća nije bila sklona. Prerana smrt pokosi mladog upravitelja, koji je bio tek u punom zamahu oblikovanja znanstvenog rada u Zavodu, pa tako neiskusni asistent ostaje bez voditelja, i što je još gore, bez ozbiljnije mogućnosti za istraživački rad. Neko vrijeme predaje u Gradskoj vrtljarskoj školi o štetočinama i njihovom suzbijanju, a također i na Visokoj pedagoškoj školi kao honorarni nastavnik za predmet »Primijenjena entomologija i pčelarstvo«. Ne videći perspektive putuje 1940. u München da upozna tadašnjeg najglasovitijeg profesora primijenjene entomologije Karla Eschericha, kojom prilikom mu je bilo stavljeno u izgled radno mjesto, što on, dakako, objeručke prihvaća. No kada se godine 1942. zaputio na svoje novo mjesto, saznaje da je ratom onesposobljeno. Ne prihvaćajući tako surovo iskrslu zapreku njegovim ži-



Anton Kurir

votnim planovima, odlazi u Beč i tamo dobiva privremeno mjesto asistenta gosta kod profesora Ervina Schmitscheka na Institutu za šumarsku entomologiju i zaštitu šuma. Tako mu je u zadnji čas uspjelo da uhvati brzi vlak znanosti u svojoj 33. godini života i da svojim sposobnostima, marljivošću i u prvom redu entuzijazmom zauzme s vremenom mjesto kotačica u složenom kulturno-materijalnom mehanizmu poratne Austrije.

Po dolasku u Beč odmah se upisuje u Hochschule für Bodenkultur pa već godine 1943. promovira s dva rada: »Massenvermehrung des Schwammspinners in Kroatien«, na kojem je počeo raditi već u Zagrebu, i »Frasspflanzen des Schwammspinners«. No, oduševljen predavanjima zoologije na Bečkom sveučilištu, napušta iste godine svoj prvi »mali« Institut, kako sam piše, i prelazi u veliki Zoološki institut Sveučilišta u kojem preživljava uz mnogo straha i nevolja rat, apsolvira u dvije godine predmete zoologiju i botaniku i ujedno radi kao gost asistent, pomažući kod vježba sa studentima uz pomoć znamenitih ličnosti fiziologa Buddenbrocka i biologa teoretičara Ludwiga von Bertalanffyja. Tu postiže godine 1945. doktorat *rer. nat.* disertacijom »Povećanje stadija i produženje života hranom«, misleći ostati u Institutu i nastaviti raditi na zoologiji.

No, iste godine, posve neočekivano, bude zamoljen od već poznate Hochschule für Bodenkultur da preuzme obnovu i vodstvo zanemarenog Instituta za šumarsku entomologiju i zaštitu šuma (na kojem je počeo raditi u svojstvu privremenog predavača), uz stavljanje u izgled ordinarijata. Ta visoka škola osnovana još 1875. bila je tada prva te vrste na svijetu, no najvažniji inventar Instituta bio je za vrijeme rata sklonjen na razna mjesta izvan Beča, bez ikakve dokumentacije, pa se nije znalo gdje se nalaze pojedini predmeti neophodni za rad. Nakon kratkog razmišljanja dao je otkaz u Institutu za zoologiju, što nije bilo dobro primljeno, i prihvatio se voditeljstva i nezahvalna renoviranja Instituta na toj Visokoj školi za obrađivanje tla, čime je bio zapečaćen njegov budući rad i život.

Godinu dana nakon stjecanja drugog doktorata habilitira 1946. s glavnom temom »*Anastatus disparis*, jajni parazit gubara (*Lymantria dispar*)« i nuztemom »Utjecaj abiotičkih faktora na razvoj gubarevih jaja u dijapauzi«, problemi od najveće važnosti u borbi protiv primarnog začetnika propadanja hrastovih šuma u nas i u Austriji. Pokusnim habilitacijskim predavanjem »Uzroci i postanak kalamiteta insekata« stječe pravo za predavanje predmeta »Zaštita šuma«. Ostvarila se njegova čežnja za proučavanjem štetnih insekata i primjenjivanje njihova načina suzbijanja u zaštiti i unapređenju šuma. Bio je jedan od prvih koji je započeo nesmiljenu kampanju protiv kemijskog uništavanja insekata, čime se zapravo upropaštava i sama šuma, pa se zalagao i pisao prijedloge za prirodno suzbijanje s pomoću parazita dobivenih i uzgojenih sa štetnika. Sam je pronašao dvije nove vrste parazitskih osica iz rodova *Torimus* i *Tyndarichus* uzgojem gubara iz slavonskih hrastovih šuma. Druga vrsta bila je opisana pod imenom *T. kuriri* Fahringer.

Otkako se smjestio u Institutu sav se posvećuje istraživanjima, nastavi, propagiranju i uvođenju novih metoda u šumarstvu pa i u drvnjoj indu-

striji savjetima za očuvanje drvene građe od štetnika na svim područjima koja zadiru na bilo koji način u vezu sa šumom. Bio je neiscrpno marljiv, neumoran i ustrajan a pri tome točan, što je zahtijevao i o drugih. Bio je spreman u svako doba kada je trebalo otići na teren gdje se pojavio kakav kalamitet i ostajao koliko je bilo potrebno da bi se što brže upoznali uzroci napada štetnika. Bio je širokih znanstvenih i stručnih interesa, publicirao je 180 znanstvenih i stručnih radova iz opće i primijenjene entomologije, o kalamitetima mnogobrojnih šumskih štetočina i njihovu suzbijanju, o problemu krpelja (*Ixodidae*) i prenošenja rano-ljetnog meningoencefalitisa, o skladišnim štetočinama i uništavateljima drvene građe, pri čemu je otkrio novouvezenog štetnika u transportu posebne vrste drveta iz Amerike, namijenjenom izradi skija. U velikom priručniku Schwenke: »Die Fortschädlinge Europas« obradio je poglavljia *Noctuidae* (sovice), *Arctiidae* (medonjice) i *Cymatophoridae*.

Radovi su mu objavljeni u nekih tridesetak znanstvenih i stručnih časopisa, od kojih su mnogi doživjeli posebno priznanje javnosti. Isto je tako sudjelovao na tridesetak međunarodnih kongresa i simpozija, velikim dijelom s referatima, održanih u 14 gradova Evrope, koji su široko zasijecali u njegovo radno područje, kao npr. na kongresima meteorologa i klimatologa i dr.

Od godine 1973. dopisni je član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, član utemeljitelj Jugoslavenskog entomološkog društva i počasni član Hrvatskog entomološkog društva. Brončanom medaljom odlikovan je od Hrvatskog prirodoslovnog društva i Jugoslavenske akademije 1975.

Kakvu je ulogu imao u primijenjenoj entomologiji i šumarskoj znanosti i struci, kao i od kakvog je općeg društvenog značenja bio doznaje se iz popisa nekoliko leksikona učenjaka i uspješnih stvaralaca, a uklopljen je u osam izdanja »Who's who« u Evropi i Americi od 1951. do 1978. Opširniji opis radova objavljen je u časopisu »Biljna zaštita«, 1988, a potpuni popis priređen je za »Acta entomologica Jugoslavica«.

U izdanjima Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti izašle su opširne monografije borove sovice (*Panolis flammea*, Forleule), sovice game (*Autographa gamma*), s popisom svih hranidbenih biljaka imaga i gusjenica te cijelom pripadajućom literaturom. No još uvijek je ostalo neobjavljenih radova u gotovim rukopisima, među njima monografija »Sovice Evrope« sa sveukupnom bibliografijom, koja radi svoje opsežnosti od 3500 stranica rukopisa nema za sada izgleda da bude doskora objelodanjena.

U svojim mnogobrojnim društvenim aktivnostima u Beču mnogo se zalagao člancima i predavanjima za zaštitu poznate Bečke šume (Wienerwald) koja je prvi puta u drugoj polovici prošlog stoljeća bila određena za potpuno iskrčivanje (sječu) prodajom tadašnjem ozloglašenom trgovcu drvom Moritzu Hirschlu, ali je krajnjim naporima tadašnjih profesora i šumara uz gubitak vlastitog namještenja bila ipak spašena. Nakon ravno 100 godina izbile su 1969/70. ponovno rasprave treba li sačuvati tadašnji prirodni izgled Bečke šume ili da se kemijskim sredstvima preobrazu u umjetnu tvorevinu. Ne mala zasluga da je ostao sačuvan pri-

rodni sastav šume ide upravo Kuriru, čije su rasprave u stručnim časopisima i članci u tisku naišli na velik odziv građana Beča za njihovu šumu odmora i rekreacije, tako potrebnu višemilijunskom gradu. Tom prilikom bila je i definitivno odbačena kemijska intervencija arsenom, ne samo u Bečkoj šumi nego i drugdje gdje se pojavila zbog masovnog suzbijanja štetočina.

Prof. Kurir imao je posebno smisla za povijest znanstvenika, pa kako je inače imao zanimljiv stil pisanja, postao je 1972. suradnik Austrijskog biografskog leksikona koji je izdavala Austrijska akademija znanosti. Do godine 1978. opisao je znamenite austrijske entomologe i šumarske stručnjake od slova M do P.

Za 100. obljetnicu postojanja Instituta (1878—1978) napisao je spomenicu u kojoj je na 130 stranica prikazana povijest Instituta, njegovih upravitelja, nastavnika i profesora s prikazom radova i djelatnosti iz pionirskog doba organiziranog šumarstva i razvoja brige za šume od početka 19. stoljeća, počevši od velikaških posjeda do postepenog prelaza u državne ruke ili barem njezine kontrole.

Lakoća stila prof. Kurira leži bez dvojbe u njegovoj umjetničkoj žici. Bio je zagrijan za umjetnost, a sam se bavio umjetničkom fotografijom, prikazujući motive šumskog zamagljenog pejzaža ili osamljena, vremenom skrhanja stabla. Snimao je i portrete, pa je svojim radovima sudjelovao i na međunarodnim izložbama umjetničke fotografije.

Svoju privrženost Sveučilištu i sredini u kojoj je proveo skoro pola stoljeća potvrdio je osnivanjem dviju zaklada pod njegovim imenom: jednu namijenjenu materijalnim potrebama studenata, a drugu podupiranjima znanstvenog podmlatka. Pri tome nije zaboravio ni svoju domovinu Hrvatsku, potpomogavši znatnim novčanim priložima Jugoslavensku akademiju, Jugoslavensko i Hrvatsko entomološko društvo.

Možda klica toga dobročinstva leži u njegovom nesretnom obiteljskom životu, pa je želio u svojem altruizmu usrećiti barem druge. Neshvatljivo je kako kraj svih tih nedaća nije sustao nego je radnim entuzijazmom uspješno ispunio svoj životni put.

Da završimo riječima nasljednika na Institutu prof. Kurira: »S profesorom Kurirrom jedan *ordinarius* staroga kova zaklopio je zauvijek svoje oči . . . Njegova istaknuta ličnost koja je za sebe kao i za druge zahtijevala najviše napore usadila se u svijest generacija šumara. No ne samo trud i strogost nego i njegova vedra i otvorena narav utkana u sjećanja i anegdote živjet će i dalje u srcu tolikih njegovih učenika, suradnika i kolega i sačuvati uspomenu punu zahvalnosti i poštivanja« (E. Führer).

Neka je profesoru Kuriru laka gruda susjedne zemlje u kojoj se svojim radom odužio i svojoj domovini a zadužio njime cijeli svijet.

Zdravko Lorković